

ISIEN KOKEMUKSIA NEUVOLATOIMINNASTA

Immonen Silja
Jannert Stina

Opinnäytetyö
Terveystieteiden koulutus
Lapin AMK
Terveystieteen
Terveystieteen

2022

School of
Name of Degree Programme
Degree

Tekijä	Silja Immonen & Stina Jannert	2022
Ohjaaja(t)	Eija Kehus	
Toimeksiantaja	Pohjoissuomalainen neuvola (ei nimetty yksityisyyden säilyttämiseksi)	
Työn nimi	Isien kokemuksia neuvolatoiminnasta	
Sivu- ja liitesivumäärä	18 + 4	

Opinnäytetyö isien kokemuksista neuvolatoiminnasta on laadullinen tutkimus, jossa tutkitaan netissä olevan haastattelulomakkeen kautta millaisia kokemuksia isillä on ollut neuvolatoiminnasta pohjoissuomalaisessa neuvolassa. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää isien kokemuksia neuvolatoiminnasta ja tavoitteena kehittää neuvolatoimintaa isien kokemusten pohjalta.

Tavoitteemme on, että opinnäytetyö voi kehittää isien kohtaamista ja kokemuksia neuvoloissa, kun tiedetään millaisia kokemuksia ja toiveita isillä on neuvolatyön suhteen. Opinnäytetyön avulla saadaan myös ajankohtaista tietoa ja työkaluja, joita terveydenhoitajat voivat hyödyntää vastaanotoillaan isien kohtaamisessa.

Saimme 10 vastausta kyselyymme. Kyselyyn vastasi eri-ikäisiä isiä, joilla saattoi olla jo lapsia tai ensimmäinen oli vasta tulossa. Vastaukset kertoivat isien kokemuksista neuvolassa, jotka olivat enimmäkseen hyviä ja monipuolisia. Opinnäytetyön avulla selvisi, että pääpiirteittäin neuvolassa isillä oli positiivisia kokemuksia ja he kokevat tulleen huomioiduiksi, vaikka paranneltavaa toki on. Selvisi, että isät kaipaavat aktiivista huomiointia ja suuri osa vastaajista toivoi myös isyyteen liittyvää ohjausta.

Avainsanat

lastenneurolat, isyys, perheet, vanhempi-lapsisuhde

Koulutusalan nimi
Koulutusala
Koulutus

Author	Silja Immonen & Stina Jannert	2022
Supervisor	Eija Kehus	
Commissioned by	A Mother and child center in Northern Finland (not named because of privacy reasons)	
Subject of thesis	Experiences of fathers at a mother and child health center in Northern Finland	
Number of pages	18 + 4	

The aim of this study was to find out about the experiences of fathers at a mother and child health center in Northern Finland.

This is a qualitative study, for which the data was collected by using a questionnaire for the fathers asking about their experiences of the mother and child health center. The questionnaire was delivered to the commissioner mother and child health center in the form of an informative paper with a link and a QR-code to the questionnaire form. The paper was shared with all the parents visiting the health center. The questionnaire was also available online on the website of the health center.

Ten questionnaires were returned. The questionnaire had been answered by fathers of different ages with a different number of children, some not yet born. The results of the study revealed that the mother and child health center provided a great number of positive experiences to the fathers. However, many of the fathers wished for more active acknowledgment from the public health nurses with more information and guidance regarding fatherhood.

Key words

Children's health clinics, fatherhood, families, parent-child relationship

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	6
3 NEUVOLATOIMINTA	7
3.1 Neuvolan historia ja merkitys	7
3.2 Vanhemmuuden tukeminen	8
3.3 Isyys nykypäivänä.....	8
3.4 Kiintymyssuhteen merkitys lapsen kehitykselle	10
4 MENETELMÄ, KYSELYLOMAKE JA SEN ANALYSOINTI	11
5 EETTISET JA LUOTETTAVUUDEN NÄKÖKULMAT	14
6 TULOKSET.....	16
7 POHDINTA	18
LÄHTEET.....	19
LIITTEET	21

1 JOHDANTO

Nykyään yhä useampi isä jää kotiin hoitamaan lastaan perhevapaille. Vuonna 2019 vanhempainpäivärahoja sai 80 067 äitiä ja 58 409 isää. (Koskinen 2020.) Elokuussa 2022 astui voimaan perhevapaaudistus, jonka tavoitteena on jakaa hoitovastuuta perheissä tasaisesti kummankin vanhemman kesken. Uudistuksen myötä tasa-arvo ja yhdenvertaisuus työelämässä kasvavat sekä sukupuolten väliset palkkaerot laskevat. (Kela 2022.) Tämän vuoksi on tärkeää päivittää neuvolatoimintaa isien näkökulmasta ja kartoittaa heidän toiveitaan neuvolatoiminnan kehittämiseen.

Terveydenhoitaja on terveydenhoitotyön ja kansanterveyden edistämisen asiantuntija. Terveydenhoitajan työhön kuuluu terveyden edistämisen lisäksi asiakkuusosaaminen ja asiakkaan osallisuuden ja hyvinvoinnin tukeminen. Terveydenhoitajat työskentelevät perhettä suunnittelevien, odottavien perheiden ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Terveystyön lähtökohtana on perheen kohtaaminen yksilöllisesti sekä tukeminen ja ohjaaminen. (Terveydenhoitajaliitto 2022.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää isien ajatuksia neuvolatoiminnasta pohjoissuomalaisessa neuvolassa. Tavoitteena on kehittää neuvolatyötä. Opinnäytetyön aihe on valittu koskemaan vain isien ajatuksia ja toiveita pohjoissuomalaisessa äitiys- ja lastenneuvoloissa, jotta tutkimukseen saadaan selkeä rajaus sekä tietoa isien kokemuksista. Opinnäytetyössä ei tämän takia huomioida erilaisia perhemuotoja, koska tällöin tutkimuksesta tulisi liian monitahoinen.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää isien kokemuksia neuvolatoiminnasta pohjoissuomalaisessa neuvolassa ja tavoitteena kehittää neuvolatoimintaa isien kokemusten pohjalta. Opinnäytetyön tavoitteena on tutkimustulosten avulla lisätä isien aktiivisuutta neuvolassa. Opinnäytetyön tutkimuskysymys on, millaisia kokemuksia isillä on äitiys- ja lastenneuvolasta pohjoissuomessa. Opinnäytetyön kyselylomakkeesta saatujen vastausten perusteella voidaan huomioida isien toiveet neuvolatoimintaan liittyen. Opinnäytetyön avulla saadaan ajankohtaista tietoa ja työkaluja, joita terveydenhoitajat voivat hyödyntää vastaanotoillaan isien kohtaamisessa.

3 NEUVOLATOIMINTA

3.1 Neuvolan historia ja merkitys

Ensimmäinen neuvola on perustettu Suomessa Helsinkiin vuonna 1922, jonka jälkeen neuvolatoiminta laajentui nopeasti muihin kaupunkeihin ja suurempiin taajamiin. Neuvolapalveluihin sisältyi lasten tarkastukset, vauvanhoidon ja imeytyksen opastaminen, lapsen kehittymisen seuranta kouluikään saakka, äitiyskurssit sekä vauvanvaatteita sisältävä kiertokori, joka annettiin neuvolasta lainaksi. Neuvolapalvelut ovat alusta asti olleet maksuttomia ja kaikille perheille avoimia. Neuvolan ansiosta imeväiskuolleisuus on laskenut ja äitien ja pienten lasten terveys on parantunut merkittävästi. (Lehtomäki 2022, 16–17.)

Vuonna 2002 imeväiskuolleisuus oli Suomessa maailman alhaisimpia (3 / 1000 elävänä syntynyttä lasta kohden). Suurin osa Suomessa aiemmin vammautuneeseen tai kuolemaan johtaneista vakavista taudeista on hävinnyt rokotusten avulla. Nykypäivänä hoidot ovat kehittyneet ja useat sairaudet todetaan aiempaa varhaisemmassa vaiheessa, jolloin ne pystytään hoitamaan entistä tehokkaammin. Lastenneuvolalla on keskeinen merkitys lapsuuden sairauksien seulonnassa, aikaisessa toteamisessa, hoitoon ohjauksessa, infektiosairauksien vähentämisessä ja tapaturmien ehkäisemisessä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 13.)

Vuonna 1938 Suomessa tuli voimaan äitiysavustuslaki, joka kytkettiin neuvoloiden terveystarkastuksiin (Lehtomäki 2022, 17). Lain mukaisesti raskaana oleva saa valtion varoista äitiysavustuksen, jonka tarkoitus on edistää äidin ja lapsen terveyttä ja hyvinvointia (Äitiysavustuslaki 477/1993 § 1.)

Parhaimmillaan neuvolassa voidaan tukea koko perheen hyvinvointia. Suomessa äitiys- ja lastenneuvoloiden toiminta on määritelty laissa tukemaan lapsen kehitystä, perhettä, äitiä sekä vanhemmuutta. Neuvolat ovat myös avainasemassa näkemässä lapsen mahdolliset erityistarpeet ja ohjaamassa tarvittaessa oikeanlaisen tuen piiriin. Vanhemmuutta tuetaan neljällä laajalla terveystarkastuksella, joiden aikana arvioidaan koko perheen terveyttä ja hyvinvointia. Neuvolassa perehdytään myös perheen elintapojen terveellisyyteen, lapsen kasvuympäristön ja

kodin hyvinvoinnin edistämiseen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2022; Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326 2:15§.)

3.2 Vanhemmuuden tukeminen

Vanhemmuuden tuki koostuu kolmesta pääluokasta, jotka ovat universaali, kohdennettu sekä intensiivinen tuki. Universaali tuki tavoittelee yleisesti vanhemman ja lapsen hyvinvointia. Sen tavoitteena on myös tunnistaa riittävän ajoissa mahdollisen lisätuen tarve. Neuvolapalvelut ovat esimerkki universaalista tuesta ja se tavoittaa melkein kaikki lasta odottavat vanhemmat. Kohdennettu tuki on suunnattu vanhemmille, jotka kuuluvat riskiryhmään esimerkiksi psyykkisten ongelmien tai lapsen erityistarpeiden vuoksi, kuten esimerkiksi kehityksellinen viive. Kohdennettu tuki voi olla perheneuvolasta tulevaa tukea. Intensiivisen tuen tarvitsevat perheet, joissa vanhemmilla on vakavia mielenterveyden häiriöitä tai päihdeongelmia, joissa esiintyy perheväkivaltaa tai jos perheen tilanne on muulla tavalla sellainen, että se on vaaraksi lapsen terveydelle sekä kehitykselle. (Kalland & Salo 2020, 891.)

Neuvolan periaatteita ovat yhdenvertaisuus, tasa-arvo, perhelähtöisyys ja sukupuolisensitiivisyys. Tavoitteena ei ole pelkästään turvata raskaana olevan sekä syntyvän lapsen terveys vaan myös edistää koko perheen hyvinvointia ja terveyttä. Koko perhettä koskevia hyvinvoinnin tarkastuksia järjestetään lastenneuvolassa yksi lapsen odotusaikana ja muut kolme tarkastusta lapsen ollessa iältään neljä kuukautta, 18 kuukautta ja neljä vuotta. Näiden hyvinvoinnin tarkastuksien tavoitteena on tunnistaa ja huomioida äitien, isien sekä lasten tuen tarpeet ja tarjota apua perheille, jotka sitä tarvitsevat. Terveystarkastuksissa keskeisimpinä aiheina ovat vanhemmuus, parisuhde sekä vanhempien elämäntavat ja terveystottumukset. (Hakulinen & Tiainen 2018.) Jotta saadaan laaja käsitys perheen tuen tarpeista, olisi hyvä, että molemmat vanhemmat ovat osallisia neuvolatoiminnassa.

3.3 Isyys nykypäivänä

Perinteiselle isyyskäsitteelle tunnusomaista on ollut isän näkeminen rajatuissa rooleissa, etupäässä perheen leiväntuojana ja etäällä olevana auktoriteettisena

perheen päänä. Perinteinen käsitys isyydestä pohjautuu äidin ja isän sukupuolittuneisiin rooleihin. Keskeisesti isyyksistä muokkaavia tekijöitä ovat olleet naisten koulutustason nousu sekä työssä käyminen, kaupungistuminen ja sukupuolittuneiden roolien merkityksen heikkeneminen. Nämä avaavat tilaa tasapuolisesti jaetulle vanhemmuudelle ja hoivaisuudelle. (Lähteenmäki 2021, 23.)

Isyys on nyky-yhteiskunnassa aiempaa moninaisempaa ja osallistuvampaa. Yhä useammin isät ovat myönteisemmin asennoituneet isäksi tulemiseen ja sitoutuneet isyyteen jo naisen raskaudesta lähtien. Isäksi tulleiden osallistuminen lapsen hoivaan ja kasvatukseen on perustavan tärkeää niin lapsen kuin myös isien itsensä kannalta. Isä sekä isyyttä on asianmukaista tukea isyyden tehtävässä varhaisen vanhemmuuden aikana. Isyyden tukeminen mahdollistaa vaikuttamisen myönteisesti isien toimintaan lapsen kasvattajina. Tällä on laajasti vaikutusta perheisiin sekä etenkin kasvatettavan lapsen elämään. Isien osallistumisen aktiivisuus perhe-elämään nähdään merkittävänä osana naisten ja miesten välistä myönteistä tasa-arvokehitystä. Lapsen myönteiseen kehitykseen ovat kytköksissä sitoutuminen isyyteen, isän antama hoiva, läsnäolo ja läheisyys. (Lähteenmäki 2021, 4, 16.)

Vauva- ja leikki-ikäisten lasten isät tarvitsevat tukea isyyteen eri tavoin taustoituaan riippuen. Usein isät tukeutuvat lapsen arjen asioissa, hoitoon sekä kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä lähipiiriinsä, etenkin isovanhempiin. Isovanhempien merkitys isien merkittävänä tuenlähteenä korostuu alle kolmekymmenvuotiailla ja esikoisperheen isillä. Isät pitävät myös vertaistukea tärkeänä tuenlähteenä elämänmuutosten yhteydessä ja yksilöiden kohdatessa haastavia elämäntilanteita, kuten sairauksia. Yhteiskunnan ja kansalaisjärjestöjen tarjoamiin perhepalveluihin turvautuu harva isä. (Lähteenmäki 2021, 28–29.)

Vauvavuoden lopussa yli puolet isistä toivoivat vertaistuen kehittämistä. Mitä korkeampi isän sosioekonominen asema on, sitä vähemmän hän kokee tarpeelliseksi vertaistuen kehittämisen. Lapsen täyttäessä kolme vuotta, isien vertaistuen tarve laskee huomattavasti. (Lähteenmäki 2021, 66–67.) Tämän vuoksi vertaistuen tarjontaa tulisi ajoittaa isille vauvavaiheeseen. Isien kohtaaminen ja tukimahdollisuuksien järjestäminen voisivat koostua osaksi niitä ympäristöjä, joissa pikkulapsiperheet ja isät toimivat. Neuvolan isäryhmätoiminta on tästä

hyvä esimerkki. Neuvolatoiminnan yhteydessä asiantuntijavetoisessa isäryh-
mässä voitaisiin kannustaa isien kohtaamiseen omaehtoisesti ja ihannetil-
anteessa tarjottaisiin tiloja tai muita tapaamispaikkoja isien yhteiselle tekemiselle.
Virallisilla tukitahoilla, kuten perhepalvelulla on mahdollisuus myötävaikuttaa
lapsiperheiden ja niihin isien tuen verkostoihin, joissa isyyden tukimahdollisuu-
det ovat jääneet riittämättömäksi. Tukitahojen kautta pystytään tarjoamaan tie-
toa vanhemmuudessa askarruttaviin kysymyksiin ja antamaan asiantuntijave-
toista opastusta. (Lähteenmäki 2021, 73–74.)

3.4 Kiintymyssuhteen merkitys lapsen kehitykselle

Kiintymyssuhde on suhde, joka kehittyy lapsen ja häntä hoitavan aikuisen (aikuis-
ten) kanssa. Suhde kehittyy ensimmäisten vuosien aikana. Turvallinen ja hyvä
kiintymyssuhde antaa lapselle hyvät lähtökohdat elämälle, vaikka suhteen laatu
voi muuttua turvallisesta turvattomaksi sekä myös toisinpäin elämän tapahtumien
seurauksena. Kiintymyssuhdetyyppejä ovat turvallisen lisäksi kolme erilaista:
välttelevä, ristiriitainen ja turvaton. Suhteesta voi tulla turvaton, jos lapsi kokee,
ettei ole saanut tarvittavaa tukea ja läsnäoloa vanhemmiltaan. Vanhempien oma
psykkinen hyvinvointi on tärkeää turvallisen kiintymyssuhteen syntymiseksi.
Vanhempia on tuettava ja kannustettava lapsen kanssa kiintymiseen. Myös van-
hempien välistä suhdetta on hyvä tukea. (Korkalainen 2022.)

Vanhempien kyvykkyys ottaa vauvan ja lapsen tarpeet huomioon arkisessa huo-
lenpidossa ja vuorovaikutuksessa vaikuttaa pitkäaikaisesti lapsen aivojen kehi-
tykseen, tunne-elämään ja fyysiseen terveyteen. Hoitamattomina lapsen tunne-
elämään ja käyttäytymiseen liittyvät ongelmat voivat johtaa ongelmien kasautu-
miseen myöhemmällä iällä. Vanhemmuuden tukemisella on suuri vaikutus lapsen
kehityksen varhaisvaiheissa. (Kalland & Salo 2020, 891.)

4 MENETELMÄ, KYSELYLOMAKE JA SEN ANALYSOINTI

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on tutkimustapa, jossa kysymykseen etsitään vastausta, esim. videoilla, haastatteluilla tai havainnoimalla. Aineistoa kerätään avoimin menetelmin ja tutkimuskeruumenetelmiä voi yhdistää. Laadullinen tutkimusmenetelmä voidaan valita, kun halutaan vastaus kysymykseen, millainen jokin asia on tai halutaan siihen liittyviä tunnekokemuksia. Näin ollen miksi-, mitä- ja miten-kysymykset sisältyvät tutkimukseen. Laadullisen terveystutkimuksen perustana on ihminen, hänen elämänpiirinsä sekä niiden merkitykset. (Juvakka & Kylmä 2007, 16, 23–24, 26–27.)

Opinnäytetyön tavoitteet olivat saavutettavissa seuraavilla keinoilla: tutkimus toteutettiin laadullisilla menetelmillä, tuotettiin sähköinen kyselylomake SurveyMonkey-sivulla. Kyselyssä oli sekä avoimia että suljettuja kysymyksiä. (liite 1). Pohjoissuomen neuvolan terveydenhoitajat antoivat vanhemmalle neuvolakäynnillä saatekirjeen (liite 2), jossa oli kyselylomakelinkki ja QR-koodi kyselyyn. Linkistä isät pystyivät käymään vastaamassa kyselyyn määritetyn ajan sisällä. Kysely oli auki kolme viikkoa kevään 2022 aikana, kyselyn vastausaikaa pidennettiin kahdella viikolla. Vastaajien tavoitemäärä oli 10–15 henkilöä.

Terveystutkimuksessa on tavoitteena ymmärtää tutkimukseen osallistuneiden näkökulmia. Tutkimukseen ei määritellä ennakkoon oletuksia vaan otetaan vastaukset avoimesti vastaan. Terveystutkimuksessa kiinnostuksen kohteena on subjektiivinen eli yksilöllinen, sosiaalinen tai kulttuurinen näkökulma. Laadullisessa tutkimuksessa on usein vähemmän osallistujia kuin kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa. Tämä helpottaa laadullisen tutkimuksen valmistamista, kun keskitytään tutkimuksen aineiston laatuun eikä määrään. (Juvakka & Kylmä 2007, 16, 23–24, 26–27.)

Laadullisen tutkimuksen aineistoa usein kerätään ja analysoidaan samanaikaisesti, kun tutkija perehtyy haastateltavien vastauksiin ja tavoittelee tutkittavan näkökulman ymmärtämistä. Tutkija voi hyötyä tästä esim. tarkentaakseen kysymyksiä seuraavassa haastattelussa. Käsittelevävaiheessa tutkimusaineisto tulee kirjoittaa puhtaaksi. Teksti kirjoitetaan puhtaaksi menettämättä sitä, mitä ja miten asia on sanottu. (Juvakka & Kylmä 2007, 110.)

Laadullisen tutkimuksen tutkimustulosten analysoinnissa on kaksi tärkeää vaihetta: havaintojen pelkistäminen sekä arvoituksen ratkaiseminen. Pelkistämässä aineistoa tarkastellaan ja yhdistellään, jotta saataisiin yksi tai useampi samantapainen aineisto, joilla on yhteinen piirre tai tekijä. Vaikka analysointivaiheessa yhdistetään tuloksia, lopputuloksena ei ole tarkoitus saada keskivertoarvoja. Tavoitteena on selvittää, onko asia niin kuin uskotaan vai pitääkö tutkimuskysymystä uudelleenarvioida. Laadullisen tutkimuksen analysoinnissa on tärkeää selvittää ihmisten eroavia mielipiteitä tai tuntemuksia. Tutkimukseen voi tulla paljon eroavaisuuksia, minkä vuoksi on hyvä, jos aineisto on yhdistetty mahdollisimman suppeaksi. Laadullisen tutkimuksen analyysin toisessa vaiheessa eli arvoituksen ratkaisemisvaiheessa (eli tulosten tulkintavaiheessa) tehdään merkitystulkinta tutkittavasta asiasta aineiston ja tutkimustulosten pohjalta. Kyselylomakkeen vastauksia analysoitiin luokittelemalla teemoihin vastauksia positiivisiin ja negatiivisiin kokemuksiin. (Alasuutari 1999, 38–44.)

Opinnäytetyössä käytettiin laadullista tutkimusmenetelmää, koska haluttiin selvittää isien yksilöllisiä kokemuksia ja saada syvälinen ymmärrys yksilön näkökulmasta.

Opinnäytetyön aihetta alettiin pohtia syksyllä 2021. Isänäkökulma vaikutti kiinnostavalta ja sopiva aihe löytyi yhteistyössä pohjoissuomalaisen neuvolan kanssa. Opinnäytetyön varsinainen tekeminen alkoi tammikuussa 2022. Suunnitelmavaihe valmistui huhtikuussa 2022. Opinnäytetyön toteutusvaihe tapahtui huhtikuun ja toukokuun välillä, kysely oli auki 19.4.2022 - 8.5.2022. Opinnäytetyön on suunniteltu olevan valmis syksyllä 2022.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää isien kokemuksia neuvolatoiminnasta pohjoissuomalaisessa neuvolassa ja kehittää tämän neuvolan neuvolatoimintaa, tulosten analysointivaiheessa keskityimme vain kokemuksiin.

Tutkimuksen aineistossa käytettiin analysointimenetelmänä teemoittelua. Teemoittelussa tuodaan esiin tutkimuksen kannalta keskeisiä asiakokonaisuuksia. Aineistossa paikannetaan olennaiset aiheet, eli teemat. Teemoittelua voidaan pitää yhtenä sisällönanalyysin muotona ja se on yksi laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmistä. (Kirsi Juhila 2022.)

Aineiston luokittelu tehtiin näiden kahden kysymyksen vastausten pohjalta. Ja-oimme teemoittaen vastaukset positiivisiin ja negatiivisiin kokemuksiin. Hyvä kokemus tarkoittaa käyntiä, jossa isät kokevat tulleen huomioduiksi ja saaneensa hyviä kokemuksia käynneiltä. Huonoissa kokemuksissa isät eivät kokee tulleen huomioduiksi tai heillä oli huomioita, jotka parantaisivat käyntiä. Näin jakaen positiivisia kokemuksia oli kuudella isällä ja negatiivisia kokemuksia neljällä.

Kysymykseen kokemuksista (liite 1) vastasi yhdeksän isää. Positiivisia kokemuksia oli kaikilla vastaajista. Erityishuomiona kysymykseen oli puolison hyvinvoinnin ja jaksamisen huomiointi, jossa vastaaja koki, ettei väsymystä huomioitu tarpeeksi.

Kysymykseen huomioinnista neuvolakäynnillä (liite 1) vastasivat kaikki vastaajat. Isistä kaksi kokivat, ettei heitä huomioida neuvolassa. Yksi isistä koki, että hänelle puhuttiin, mutta äidille puhuttiin enemmän. Kuusi isää koki, että heidät huomioidiin hyvin ja heiltäkin kysyttiin lapseen liittyviä asioita. Yksi isistä koki, että hänet hyvin huomioitiin ja sai kysyä mieltä askarruttavista asioista.

Opinnäytetyön avulla selvisi, että pääpiirteittäin pohjoissuomen neuvolassa on isillä hyviä kokemuksia, vaikka parannettavaa toki on. Selvisi, että isät kaipaavat aktiivista huomiointia ja suuri osa vastaajista myös isyyteen liittyvää ohjausta.

5 EETTISET JA LUOTETTAVUUDEN NÄKÖKULMAT

Eettisyys on huomioitava kaikenlaisissa tutkimuksissa, mutta etenkin tutkittaessa ihmisiä. Yleiset eettiset periaatteet määräävät kunnioittamaan ihmisarvoa, itsemääräämisoikeutta, yksityisyyttä ja ihmisen kaikkia muitakin oikeuksia sekä välttämään vahingon tai kärsimyksen tuottamista ihmiselle. Eettisyys huomioidaan kohtelemalla ihmisiä arvokkaasti ja tasa-arvoisesti sukupuolesta, iästä, seksuaalisesta suuntautumisesta, kulttuurista tai uskonnosta riippumatta. (Kallinen & Kinnunen 2022.)

Tutkimus toteutetaan eettisesti pitämällä arvokkaana kaikkia vastauksia, vaikka tutkija ei itse olisikaan asiasta samaa mieltä. Vastaukset tulkitaan ilman mielipiteitä sekä arvojen asettelua. Tutkimusta tehdessä on tärkeää olla rehellinen, avoin, tarkka ja huolellinen tutkimuksen kaikissa vaiheissa tutkimuseettisyyden säilyttämiseksi. (Kallinen & Kinnunen 2022). Tutkimuksen kaikissa vaiheissa on myös huolehdittava vastaajien yksityisyydestä sekä anonymiteetistä. Tämä tutkimus suoritettiin avoimella kyselylomakkeella, johon vastaaminen oli vapaaehtoista. Opinnäytetyön tutkimuslupa haettiin toimeksiantajalta.

Sukupuolisensitiivisyys on huomioitava sekä erilaiset perhemuodot, kuten esimerkiksi sateenkaariperheet. Perinteinen perhe ei ole ainoa perhemalli, mutta se on malli, johon tämä opinnäytetyö on syventynyt. Opinnäytetyön sähköisessä kyselylomakkeessa on huomioitu myös mahdolliset yksinhuoltajaisät, jotka osallistuvat neuvolakäynteihin.

Tutkimuksessa on pyrittävä ylläpitämään luotettavuutta koko tutkimuksen ajan. Luotettavuuden arvioinnissa tulee rehellisesti arvioida, kuinka totuudenmukaista tieto on. Luotettavuuden arviointi on tärkeää tutkimuksen sekä sen hyödyntämisen takia. Luotettavuutta voi arvioida laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteereillä, joita ovat uskottavuus, siirrettävyys, refleksiivisyys ja vahvistettavuus. Uskottavuus tarkoittaa tutkimuksen ja sen tulosten uskottavuutta sekä uskottavuuden osoittamista tutkimuksessa. Siirrettävyys tarkoittaa tutkimustulosten siirrettävyyttä muihin samantapaisiin tilanteisiin. Reflektiivisyys onnistuu, kun tutkija on tietoinen omista lähtökohdistaan ja arvioi niiden mahdollista vaikutusta tutkimukseen. Vahvistettavuus liittyy koko prosessiin ja sen kirjaamiseen niin, että toisella

tutkijalla on mahdollisuus ymmärtää tutkimus ja sen aineisto koko tutkimusprosessin aikana. Tutkimuksessa tulee myös arvioida totuutta, puolueettomuutta sekä johdonmukaisuutta koko prosessin aikana. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 131, 135; Juvakka & Kylmä 2007, 127–129.)

Tutkimuksen toteutuksessa noudatettiin eettisiä ohjeita. Tutkimus on tehty anonyymien vastausten pohjalta. Tutkimusta varten täytettiin tutkimuslupahakemus. Emme kyselyssä nimenneet pohjoissuomen neuvolaa vastaajien anonyymiteetin turvaamiseksi.

6 TULOKSET

Kyselylomakkeeseen vastasi 10 isää. Puolet kyselyyn vastanneista isistä olivat 20–30-vuotiaita. Kolme vastaajista olivat 30–40 vuoden ikäisiä ja kaksi vastaajista olivat yli 40-vuotiaita. (liite 3.) Vastaajista kolme isää odotti ensimmäistä lastaan ja kolmella oli 1–2 lasta. Kaksi isää kertoi, että hänellä on 2–3 lasta ja toiset kaksi sanoivat olleen enemmän kuin kolme lasta. (liite 4.) Kaikki vastanneet isät vastasivat olleensa mukana neuvolakäynneillä. Suurin osa vastaajista kertoi olleensa mukana useilla käynneillä, osa jopa kaikilla. Kaksi isää sanoi olleensa mukana kolmesta viiteen käynnillä ja yksi isä kolmella. Kaksi isää kertoi syyn, miksi eivät olleet päässeet neuvolakäynnille: aikataulutuksen suunnittelun epäonnistuminen kumppanin kanssa ja että on jo monta lasta. Muut kahdeksan eivät vastanneet kysymykseen.

Kysymykseen vastanneista yhdeksällä isällä oli hyviä ja positiivisia kokemuksia neuvolakäynniltä. Kahdeksan isää oli sitä mieltä, että heidät huomioitiin aktiivisesti, kun taas kaksi isää oli eri mieltä. Isistä kuusi kaipaa isyyteen liittyvää ohjausta neuvolakäynniltä. Kahdeksan isistä vastasi kysymykseen ”Mitä toivot neuvolakäynniltä?”. Näistä puolet eivät toivoneet muutosta. Toiveina esitettiin koko perheen hyvinvoinnin huomiointia, lisää aikaa käynnille, kumppanin kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin huomiointia sekä toivottiin myös enemmän tietoa raskaudesta ja synnytyksestä. Toivottiin myös, että isä huomioidaan tasavertaisena vanhempana neuvolassa.

Miten neuvolatoimintaa sitten voisi kehittää? Tähän tuli vastauksena, että matalan kynnyksen tuki uupumuksesta kärsiville pitäisi olla helpommin saatavilla, esimerkiksi yhteistyötä sosiaalitoimen ja perhetyön kanssa voisi lisätä. Suurena huomiona oli myös isien tasavertainen huomiointi, etenkin ensiraskauden kohdalla.

Isien mukaan neuvolassa huomiointi ilmeni seuraavin sanoin, tämä vastaus on teemoiteltu positiiviseksi kokemukseksi:

”Koen, että on otettu neuvolakäynneillä aktiivisesti huomioon. Th on kuunnellut ja kysellyt minulta lapsen/perheen asioista. asioista”

Isän ehdotus neuvolatoiminnan kehittämiseen, tämä kokemus on määritelty teemaltaan negatiiviseksi:

”Matalan kynnyksen tuki uupumuksesta kärsiville. Sosiaalitoimi ja perhetyö voisivat olla tässä oiva yhteistyötaho.”

7 POHDINTA

Opinnäytetyön avulla selvisi, että pohjoissuomen neuvolassa hyviä kokemuksia oli kuudella isällä ja huonoja neljällä isällä, eli kehitettävää on. Isät kaipaavat aktiivista huomiointia ja suuri osa vastaajista myös isyyteen liittyvää ohjausta. Neuvolassa opinnäytetyötä voidaan hyödyntää ottamalla isien toiveet käytäntöön, lisäämällä isien aktiivista huomiointia ja isyyteen liittyvien asioiden tiedon tarpeen selvittämisessä.

Aihe oli mielestämme ajankohtainen ja tärkeä ja tutkimuksen pohjalta olemme saaneet paljon tietoa isien tarpeista ja toiveista neuvolakäynnin suhteen. Naisille ja äideille itsestään selvät asiat eivät aina välttämättä ole tuttuja isille. Luotettavan tiedon saanti voi vähentää stressiä ja ahdistusta raskauteen ja synnytykseen liittyen.

Tutkimusta on ollut mielenkiintoista tehdä ja yllättävänä vastauksena meille oli, että isät kaipaavat isyyteen ohjausta. Myös isien aktiivinen kohtaaminen nousi esille tärkeänä asiana. Tutkimuksen pohjalta tuli myös vinkkejä, miten kohdata isiä neuvolassa. Selvisi, että isät kaipaavat aktiivista huomiointia ja suuri osa vastaajista myös isyyteen liittyvää ohjausta. Isyys ei ole automaattista, monet kaipaavat isyyteen ohjausta ja isyys on jatkuvasti kehittyvää.

Mahdollisia uusia jatkotutkimuksia tähän tutkimusaiheeseen liittyen voisi olla esim. neuvolatoiminnan kehittäminen isien toiveiden perusteella ja tutkimus, lisääntykö isien osallistuminen neuvolakäynteihin. Tutkimusta voisi myös laajentaa muualle Suomeen.

LÄHTEET

Alasuutari P. 1999. Laadullinen tutkimus. 3., uudistettu painos. Vaajakoski: Vastapaino.

Hakulinen, T. & Tiainen, M. 2018. Myös isille on paikka neuvolassa. THL-blogi 27.8.2018. Viitattu 1.2.2022 <https://blogi.thl.fi/myos-isille-on-paikka-neuvolassa/>.

Juhila, K. 2022. Teemoittelu. Tietoarkisto. Viitattu 2.9.2022 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavanvalinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>.

Juvakka, T. & Kylmä, J. 2007. Laadullinen terveystutkimus. 1. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kalland, M. & Salo, S. 2020. Vanhemmuuden tukeminen vauva- ja lapsiperheissä. *Duodecim* 2020; 136:891–7. Viitattu 1.2.2022 <https://www-terveysportti-fi.ez.lapinamk.fi/xmedia/duo/duo15527.pdf>.

Kallinen, Timo & Kinnunen, Taina. 2022. Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>>. [Viitattu 9.2.2022.]

Kela 2022. Perhevapaat uudistuvat vuonna 2022. Viitattu 13.1.2022 <https://www.kela.fi/perhevapaaudistus>.

Koskinen, A. 2020. Eero Löytömäki hoiti lasta puoli vuotta kotona ja huomasi olevansa monen viranomaisen edessä kummallisen näkymätön: "Silmiiä avaavaa". *Yle* 3.6.2020. Viitattu 13.1.2022 <https://yle.fi/uutiset/3-11382279>.

Korkalainen P. Kiintymyssuhteen merkitys ja sen tukeminen. *Vammaispalvelujen käsikirja*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 17.1.2022 <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/vammainen-henkilo-vanhempana/kiintymyssuhteen-merkitys-ja-sen-tukeminen>.

Lehtomäki, L. 2022. Neuvola - ehkäisevän terveydenhuoltomme menestystarina. *Terveystieteiden tutkimus* 1/2022, 16–17. Viitattu 9.2.2022.

Lähteenmäki, M. 2021. Keneen tukeutua isäksi tultua. Pitkittäistutkimus isien ensisijaisista tuen lähteistä ja vertaistuen tarpeesta lapsen ensimmäisinä ikävuosina. Turun yliopisto. Kasvatustiede. Väitöskirja.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2022. Neuvolat. Viitattu 17.1.2022 <https://stm.fi/neuvolat>.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2004. Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Suuntaviivat lastenneuvolatoiminnan järjestämisestä kunnille. Viitattu 9.2.2022

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74226/Julkaisu_2004_13.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Terveystieteiden tutkimuskeskus 2022. Viitattu 17.1.2022 https://www.terveydenhoitajaliitto.fi/ammatti/terveydenhoitajan_ammatti.

Terveystieteiden tutkimuslaki 30.12.2010/1326 2022. Viitattu 17.1.2022 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326#L2P15>.

Äitiysavustuslaki 28.5.1993/477. Viitattu 9.2.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930477>.

LIITTEET

- Liite 1. Kyselylomake kuvina, <https://fi.surveymonkey.com/r/XKK5H7Z>
- Liite 2. Saatekirje, kuva
- Liite 3. Tilasto isien iästä
- Liite 4. Isien lapsiluku

Isien kokemuksia neuvolatoiminnasta pohjoissuomalaisessa neuvolassa

1. Minkä ikäinen olet?

Alle 20-vuotias

20-30 vuotias

30-40 vuotias

yli 40-vuotias

2. Kuinka monta lasta sinulla on?

Odotan ensimmäistä

1-2 lasta

2-3 lasta

enemmän kuin 3 lasta

3. Oletko ollut mukana neivolakäynnillä?

- Kyllä
- En

4. Jos vastasit kyllä, kuinka monella neivolakäynnillä olet ollut mukana?

5. Jos vastasit ei, kertoisitko miksi et ole päässyt neivolakäynneille?

6. Millaisia kokemuksia sinulla on neivolakäynneiltä?

7. Koetko, että sinut otettiin huomioon neivolakäynnillä aktiivisesti? Miten se ilmeni?

7. Koetko, että sinut otettiin huomioon neuvolakäynnillä aktiivisesti? Miten se ilmeni?

8. Kaipaako isyyteen liittyvää ohjausta neuvolakäynniltä?

Kyllä

En

9. Mitä toivoisit neuvolakäynniltä?

10. Miten voisimme kehittää neuvolatoimintaa?

Kiitos vastauksista!

Hyvä vastaanottaja

Olemme kolmannen vuoden terveydenhoitajaopiskelijoita Lapin ammattikorkeakoulusta Kemlin kampukselta. Selvitämme opinnäytetyössämme, miten voisimme kehittää neuvolatoimintaa pohjoissuomalaisessa neuvolassa isien näkökulmasta. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää isien kokemuksia neuvolatoiminnasta ja kehittää neuvolatoimintaa pohjoissuomalaisessa neuvolassa.

Opinnäytetyö toteutetaan kyselytutkimuksena, johon kutsumme teidät osallistumaan. Vastaaminen kyselyyn on vapaaehtoista ja anonyymia. Säilytämme vastauksia opinnäytetyön tutkimuksen ajan, jonka jälkeen poistamme kyselyn sekä vastaukset.

Tutkimuksen toteuttamiseen on saatu asianmukainen lupa. Vastauksenne käsitellään luottamuksellisesti eikä vastauksista voi päätellä vastaajan tietoja.

Kyselyssä on kymmenen kysymystä joihin vastaaminen vie muutaman minuutin. Kysely on avoinna parin viikon ajan. Jos teillä herää tutkimukseen liittyviä kysymyksiä, ota rohkeasti yhteyttä.

|

Kyselylinkki:

<https://fi.surveymonkey.com/r/XKK5H7Z>

QR-koodi kyselyyn:

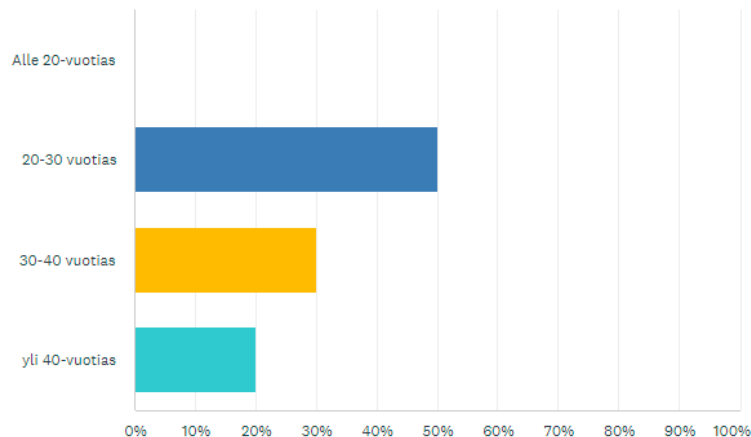
Ystävällisin terveisin

Silja Immonen (siketola@edu.lapinmk.fi)

Stina Jannert (sjannert@edu.lapinmk.fi)

Minkä ikäinen olet?

Vastattu: 10 Ohitettu: 0

Kuinka monta lasta sinulla on?

Vastattu: 10 Ohitettu: 0

